

GRUDA

Vsebina zvezka 5

Tone Gaspari: Invalid Klemen. — Manca Komarova: Na Gorenjskem je lušno. — Zlata kokoška (bajka iz Laplanda). — Ptička brez jezička (japonska narodna pripovedka). — Vera Roškar-Krambergerjeva: Naša dekleta in organizacija. — Kraepelin-Brodar: Po gozdu in polju. — Književnost. — Razno.

Celoletna naročnina »Grudec« je Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—. V podrobni prodaji stane »Gruda« Din 3.—. — Novi naročniki dobe lahko še vse doslej izišle številke.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Škofja ulica št. 8, pritličje.

Rokopiše je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cena oglasov po dogovoru.

Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača.

Urejuje in odgovarja: Stanko Tomšič.

Kdor prejme prvo številko »Grudec« in jo vsaj v 14 dneh ne vrne, postane s tem naročnik in je dolžan plačati naročnino. Poravnajte takoj naročnino, da olajšate izhajanje lista!

TISKARNA MAKSO HROVATIN

LJUBLJANA, WOLFOVA ULICA 12

priporoča vsa v tiskarsko stroko
spadajoča dela kakor: časopise,
knjige, račune, lepake, cenike, vi-
zitke, kuverte ter sploh vsa mer-
kantilna in akcidenčna dela po
najnižji ceni in točni izvršitvi

MESEČNIK ZA LJUDSKO PROSVETO

Tone Gaspari:

Invalid Klemen.

(Dalje.)

5.

Stranjsi so viseli na klopeh, oprti s hrbtom in komolci ob mize, in zajemali požirke od zadaj čez levo ramo. Na belo nedeljo so še pili žganje; malokdo je naročal vino. Šele o binkoštih, ko je pritisnila huda žeja, so stali na mizah litri. Vsi Stranjsi, razen dveh, treh, so od nekdanj tako pili.

Prihajali so k Slancu naravnost iz hlevov, kjer so pokladali. Ženske k litanijam, moški v krčmo. Otrkavali so čevlje pred durmi, ali v izbo so prinašali mokro sparino, dišečo po senu, gnoju in živini. Mnogo besed so imeli, posebno ob žganju; tehtala ni nobena. Samo kakih pet gospodarjev je po premisleku vodila; med njimi je bil tudi Jernej. Bajtarji zadolženi čez sleme, gruntarji do slemenaja; Čenčar je pa prežal in nalival strupa, da se je dolg skrito pasel tudi čez njive, senožeti in laze.

Klemen in Jernej sta stopila v napolnjeno izbo. Klemen jih je naglo premeril in spoznal vse razen fanta tam v kotu ob oknu nasproti peči. In baš ta je zaklical Klemenu: »Hej, ti, ná!« Gledal ga je, kot bi ga prebadal, in ponujal kozarec. Klemen pa se je pomaknil z Jernejem k peči, kjer je v posebnem usnjatem stolu životaril oštir Slanc, poleg Mohača edini krčmar v Stranjah.

Fant se je spet zagnal: »Gospodski je zdaj! Vsi suhi in blede so taki! Ne marajo za nas, hribce, kajne, Slanc!«

Slanc je težko dvignil zabuhlo glavo, ker je bila že polna od vzduha, žganja in cigar. Kakor bi jecljal, ga je pomiril: »Cvenk, ti si se doma z žganci natepal, ko je Klemen tlačil po Rusiji ovsenjak!«

Klemen se je spomnil. Cvenk iz doline! Prepirljivec, vsiljivec, toda trezen brihten kot le kaj. Preden sta odšla k vojakom, ga je dobro poznal; potem pa sta se razšla. Takrat sta si bila po postavi enaka, in Cvenk je silil marsikdaj vanj, toda upal se le ni. To ga je že takrat grelo.

Ostali so utihnili, ker so čutili nadlego Cvenkovih pijanih in težkih besed. Čakali so, naj se kar samo vname; bodo videli, kdo je hujši. Jernej je poiskal s prvim pogledom Škržata; ni ga še bilo. Ga je že najbrž Čenčar zadržal. Naročil je Metki, Slančevi punc, pol litra in se navidez zamislil skozi okno.

V tišino je zaorglalo, ko je dvignil Klemen harmoniko na peč. Potem je gledal Metko, kako je polno zrasla pri osemnajstih in kako zdelana ima lica in razbolene oči.

Cvenk je mlasknil: »Le požiraj jo! Pa da se ti oči ne olupijo!«

Anžlohar je požmrknil: »Strešnica, vendar! Kaj naj tebe vpraša?«

»Mene ne! Slanca! Saj je menda on njen oče.«

Jernej je vse to preslišal, ali Klemen je dajalo. Da je zdaj pred desetimi leti! Za vrat bi ga dvignil kot psa! Nekaj je moral reči: »Ti, Cvenk, Metko in Slanca pusti, če že moraš v mene drezati!« Dvignil je kozarec ter iz njega dolgo potegnil.

Eden, Matjac, je pomagal: »Cvenk, hardigata, ti si cel škorpiljon!« Polagoma in previdno ga je miril.

Nato pa Šintar: »Klemen, pustimo to! Raztegni, raztegni meh! Kako tako daj, saj veš, no!« Šintar se je smeje premaknil in zaplesal z rameni.

»Če kaj zna?« se je zaspano spet vštulil Cvenk.

Jernej se je tudi zbudil: »Tisto, Klemen, tam z Rusovskega.« Raztegnil je Klemen meh, kakor da ga hoče raztrgati. Zapelo je. Obrazi so se vsi zagledali vanj.

Zdaj jim mora zaigrati, pa če potem za vedno odneha. Na pol mižé, zroč v kot, kakor bi videl zemljo te pesmi, je razmahnil in zaigral.

Vstopila sta Stržat in Čenčar. Mešetar se je takoj znašel in vjel harmoniko z visokim, ohripelim glasom:

— — mat rodnája,

Volga, ruskaja reka —

Vzdignil je še više, da se je skladal s harmoniko. Postal je črn od nabreklih žil, vendar zdržal je do konca. Potem je udaril ob mizo preden je sedel tja v bližino Jernejevo: »Hudič! Pa reči kdo, če je Škržat za v otrobe! A? Vse znam! — Meta! Čenčarja jezik srbi!«

»Menda res, ja! Bo, bo tako!« so se brž smeje vtaknili drugi.

Čenčar je izgovoril počasi in se ozrl okrog: »No, pa daj na vsako mizo nekaj! Bela nedelja je; naj bo moj račun!«

»Pa še nekaj!« Škržat je iztegnil vrat do Čenčarja. »Deset let je, kar si dokupil!«

Bajtarji so zakričali vanj: »Deset, deset! Za deset naj jih da!«

»Za polovnjak, če hočete! Kajne, Čenčar?«

»Za deset dam, samo če vas ne bo metalo —«

Jernej je odklonil: »Čenčar, midva s Klemenom imava. Kar drugim daj!«

To je razvnelo.

»Kdo pa vama ponuja? Še vidva dajta za polovnjak!«

Škržat, ki se je nečesa domislil, se je naslonil na Jernejevo ramo: »Jernej, daj daj, naj Klemenov stisne roko očmu!«

Klemen je to prestrigel. Ozrl se je v Čenčarja. Takrat sta si po desetih letih pogledala naravnost, in nista odmaknila. Obvisela sta tako drug na drugem, ker se nista mogla odtrgati. Grozno očitaneje bilo v Klemenovih očeh. In nihče ni slutil, da je ta dolgi pogled Čenčarja omajal. Vzel mu je vso objestnost; zato je položil le roko na mizo in navidez malomarno ponudil, naj vendar že pijo vsi.

Škržat se je dvignil in kakor pridigar zavihtel kvišku roke: »Pijmo vsi! — Tu imata tudi vidva Čenčarjevo vino!« Porinil je dva polna kozarca, ki ju je natočila Metka, pred Jerneja, in kakor najboljši v družbi odločno zamahnil: »Morata! Kdo bo hodil kakor volk po vasi? — Ti, Klemen, pozabi — Čenčar, ti pa popravi!«

Škržat je izpil in zdrsnil na klop.

Kakor okameneli niso doumeli, kaj se je zgodilo. Da Škržat tako govori? Mešetar je! Drugič bo nagovarjal narobe. Mu že tako nese! Tišina je udarila v izbo.

Cvenk, ki je med pestmi zadremal, se je trudno zbudil. Pomencal je oči ter se zabulil po izbi. »Kaj me tako zijate? Piti dajte!« Nihče ni odgovoril.

Jezno je obrisal slinasta usta. »Držite se kakor pepelnica na pratiki! — Saj vem, zakaj! — Ti, Čenčar, kaj se boš fistegale zelenca bal?« Zrinil se je izza mize in pristopil pred sosednjo mizo, da je pest pomolel med Čenčarja in Klemena: »Ti, Klemenov, preklet boljševik, veš, kdaj si me po glavi česnil? A?« Zaškripal je z zobmi. »Glej jo! Ti bo že vrnila!«

Škržat je sunil iz sebe: »Cvenk, boljševik si samo ti!«

»In ti! In Čenčar! — Vi drugi ste pa babe, ker vas tale sesá!«

Pokazal je Čenčarja, se zakrohotal ter se zagnal skozi vrata. Pri oknu je vtaknil še glavo med križasto železje: »Čenčar, tamle Jerneja prosi za odpuščanje, pa skesaj se!«

Na cesti je hripavo zavriskal.

Medtem je že Klemen poprijel harmoniko, da bi one besede pozabil. Udaril je poskakujočo polko.

Jernej se je tresel. Bajtarji so si namigavali, ker so nekaj vedeli. Škržat je pil, pil. Čenčar in Slanc sta molče gledala v tla.

V kotu ob kredenci je slonela Metka in zase poslušala kot bi bila sama s Klemenom v izbi. (Dalje prih.)

Na Gorenjskem je lušno.

Binkošti. Na Binkoštno nedeljo zadoni že ob treh zjutraj po vseh cerkvah glasno pritrkovanje, ki traja celo uro. Tedaj gre zbuditi hišni gospodar vso družino in potem molijo kleče vse tri dele rožnega venca. Da prihajajo iz svojih ležišč več ali manj kisli obrazi, je umevno, kajti ni posebno prijetno tako zgodaj zapustiti gorko posteljo.

Ko je molitev končana, gredo »rosico brat«. Binkoštnega jutra rosa ima baje to posebnost, da obvaruje obraz peg, izpušlajev, tvorov in drugih kožnih bolezni. V ta namen se mora poklekiniti na tla in z obrazom podrgniti po mokri travi. Pri tem se mora govoriti naslednje vrstice:

»Oj ti binkoštna rosica,
Materi Božje si škropica,
obvaruj mene turov (tvorov) in peg
in drugih kožnih nadleg!«

V naši vasi vedo povedati o nekem hlapcu, ki je šel »rosico brat«, da bi se iznebil mozoljev, ki jih je imel vse polno po obrazu. Ko se je valjal po travi, je pa nesreča hotela, da je zadel z obrazom na nekaj, kar živali — včasih pa tudi ljudje — puščajo v travi. Razume se, da se je potem njegova molitvica končala s prozaično kletvico.

V ostalem smo praznovali Binkošti povsem slično drugim praznikom. Izvzeti so bili seveda srečni birmanci in njihovi botri. Zadnje čase so se lepe birmanske navade precej predrugačile, čemur so mnogo krive razmere, v katerih živimo sedaj. Ko sem bila jaz birmanka, je bilo tako-le:

Četudi je bilo med mojo materjo in mojo botro že domenjeno, vendar sem morala botro samo še posebej prositi za to uslugo. In ko mi je »dala besedo«, potem je šele zares držalo.

Odslej je odločevala glede birme izključno samo botra. Štirinajst dni pred Binkoštni mi je kupila blago za obleko in me peljala k šivilji. Obleka je bila svetlo siva. (Sedaj vidim gorenjske birmanke po večini v belih oblekah, toda takrat bela po kmetih ni bila v navadi.)

Na dan birme je prišla k nam neka stara sosedá ter mi z dvorogljatimi razbeljenimi vilicami nakodrala lase. Toda ženica ni bila temu delu posebno vajena, ali pa so se ji preveč tresle njene stare roke, resnica je namreč, da me je zelo opekla po glavi. Jaz pa sem vsled tega zadobila tako antipatijo do kodranjá, da se podobno orodje nikoli več v mojem življenju ni smelo približati mojim lasem.

Na glavo so mi pripeli venec suhih rož, katerega mi je tudi kupila botra. Botra pa je bila oblečena v črno svilen obleko, na glavi pa je imela pečo. K birmi sva se peljali v mesto v starem koleselju, v katerega je bil vprežen prav tako star konj. Voznik je bil botrin oče.

Po birmovanju sva šli z botro v slaščičarno, kjer me je že čakal robec, napolnjen s piškoti. (Kakor mi je pozneje pravila botra, so stali piškoti z robcem vred 1 goldinar). Potem mi je kupila še rožnivenec, mašno knjigo in — orglice, ki so bile zame vredne več nego vse drugo. Ko je bilo vse to opravljeno, sva šli v gostilno, kjer naju je čakal voznik. Tam smo se dobro okrepčali, toda opijanili se nismo, kar se pri mnogih, žal, še vedno dogodi.

Nato smo se odpeljali domov in tedaj mi je botra stisnila v roko srebrn križavec Marije Terezije, ki je imel vrednost dveh goldinarjev. Na opomin matere sem se botrci kolikor mogoče lepo zahvalila za vse usluge in dobrote, nakar je bilo birmovanje končano.

Hvalevredno je, da birmanci ohranijo do svojih botrov hvaležnost in spoštovanje skoro za vse življenje. Tako n. pr. bi se smatralo v veliko nehvaležnost tistemu, ki ne bi šel čestitat svojemu botru k njegovemu imendanu, pa naj si bo birmanec že tudi popolnoma dorasel. Pa tudi botri ostanejo svojim birmancem vedno naklonjeni. Ako nikjer drugod, pri botri mi je vedno »Miklavž nosil« in botra bi bila užaljena, ako bi ne bila prinesla k njej »nastavit«. Pa tudi pozneje, ko sem že dorasla, se je vedno z ljubeznijo zanimala za mojo usodo. Bilo mi je jasno, da me uprav radi botrinje smatra za nekako svojo sorodnico.

Ako birmanec umrje, se vedno obvesti botra, da pride k pogrebu. V nasprotnem slučaju — če umrje boter — se pa mora udeležiti pogreba birmanec.

Vasovanje. Ko dopolni fant osemnajsto leto, sme iti ponoči »na vas«. Pod to besedo je zapopadeno fantovsko petje, vriskanje, klicanje deklet in drugo podobno šarenje, ki ga uganjajo fantje v poznih urah na vasi.

Ponekod imenujejo vasovanje tudi »oglarjenje«, kar bi se reklo postavljanje okrog hišnih oglov. Saj pravi narodna pesem:

»Kdor hoče hoditi krog naših oglov,
met' mora tovaršev, kot jager pesov.«

ali pa:

»Naša hiša je nova, ne nuca stebrov,
je ni treba podpirat' od štirih vetrov.«

Fant, ki prične vasovati, pa ne pride kar tako poceni »skozi«. Treba mu je šteti denarje za »krst«. Če bi se kdo, ki še ni »krščen«,

predrznil ponoči na vasi zavriskati ali trkati na okno kake dekliške spalnice, bi ga drugi »kršчени« fantje kaj hitro napodili ali pa še celo pretepli.

Obred fantovskega krsta pa je tale!

Mladenič, ki želi postati fant, to se pravi, ko je dopolnil osemnajst let, zaprosi druge fante, naj ga sprejmo v svojo družbo, ker je pripravljen plačati za krst. Fantje nato določijo sestanek v kaki gostilni in tam plača novopečeni fant za par litrov vina ali pa tudi več. Najstarejši izmed njih natoči od tega vina poln kozarec in ga razlije na odkrito glavo novega fanta, govoreč naslednje besede:

»S to kapljico žlahno
te fanta nar'dim.
Zdaj dost' si pri moči,
boš pev (pel) in vasvov,
dekleta boš štmov.
Mi bomo vesel'
te radi imel'.
Če tuj fant prikradu
bi kdaj se na vas,
s pestjo mu pokaži.
da to ni za špas!«

Po tej ceremoniji popijejo fantje ostalo vino, »kršчени« fant gre pa še tisti večer z njimi na vas.

Vasovanje prično fantje s tem, da se zbero na sredi vasi ter posedejo po klopici, ob vodnjaku ali pa tudi na s travo poraslih tleh.

Nato začno prepevati. Na vrsto pridejo večjidel narodne pesmi. Petje na vasi je nekaj idiličnega, nekaj tako krasnega, da to zamore umeti le tisti, ki je imel priliko poslušati petje fantov, zbranih ponoči na vasi. Res je, da kmetijski fantje navadno nimajo prilike, da bi se pevsko naobrazili. Toda vkljub temu imajo mnogi tem večji dar od narave, to je čist posluh in lep blagodoneč glas. Seveda to petje glasbeno gotovo ni brez napake, a vendar je toliko ubrano, da boš, začuvši te glasove, prav rad vstal iz postelje, odprl okno in tam slonel celo uro. Glasovi lepe narodne pesmi valové skozi nočno tišino, te mehko božajo in ti segajo v dušo in srce ter ti vzbujajo tako nekam nedopovedljiva mehka čustva, da bi se najraje razjokal.

Zasledovala sem dela naših pesnikov in pisateljev. Priznati moram, da so vsi, zlasti pa oni, ki so rojeni na kmetih, več ali manj opisovali lepoto petja na vasi.

Istotako kakor s petjem, je tudi z zvonenjem. Po mestnih cerkvah imamo tako mogočno in lepo doneče zvonove, da se po-

deželski niti od daleč ne morejo primerjati z njimi. Toda mestni zvonovi vspricho splošnega vrvenja in drugega hrupa nikoli ne pridejo do polne veljave, ker se ne morejo po okolici neovirano vzvaloviti. A pojdi na kmete h kaki cerkvi in poslušaj na primer takole zgodaj zjutraj, ko bo zvonilo ali pritrkavalo k zornicam. Ti glasovi ti done v uho lepše in milejše, kot ne vem kakšen orkester. Vprašaj turista, ki večkrat prenočuje v bližini kake gorske cerkvice. On ti bo znal povedati razliko med mestnim in podelželskim zvonjenjem.

Po končanem petju se fantje z glasnimi vriski razkropijo po vasi. Nekateri gredo počivat, drugi pa »dekleta klicat«. Ti »klicariji« spadajo v dve vrsti. Prvi so, ki kličejo za šalo, in drugi, ki so zaljubljeni in mislijo na resen zakon.

Vasovalec, ki kliče za kratek čas, gre trkat na okno sedaj k temu, sedaj k onemu dekletu. Ako se mu dekle oglasi, se potem razgovarjata — ne o ljubezni — nego o delu, vremenu in vseh mogočih dnevnih dogodkih. Ta pomenek traja, dokler ne postaneta oba zaspana, nakar se fant z glasnim vriskanjem poslovi.

Fant, ki ni zaljubljen, lahko vasuje pod tem ali onim oknom, njemu se to ne šteje v zlo. Pač pa se bolj zameri dekletu, ki se oglasi prav vsakemu, kdorkoli jo pokliče. Takoj jo obsodijo: »Tista pa ni kaj prida, ker se vsakemu oglasi.«

Zato je čisto umevno, da marsikak fantič odide s »košarico«. Sicer pa fantje že vnaprej prav dobro vedo, kje ne bodo našli odziva, toda kličejo in trkaajo vkljub temu. To pa ali iz hudomušne nagajivosti, ali pa vsled tega, ker imajo s tem kratek čas in pa da pokažejo, da imajo nekaj za ušesi. Raznih »duhovitih« verzov kar mrgoli pod oknom in dekle v spalnici ima dostikrat izvrstno zabavo.

Pa evo je, te vrste »poezijo«! Čula sem jo sama od nekega vasovalca.

»O preljuba moja draga,
prišu sem do tvojga praga.
Res, da zdaj je huda zima,
a moj' srce mira nima.
Huda zima, velik mraz,
jaz pa pridem k tebi v vas.
Oh, saj enkrat se oglasi,
če ne hitro, pa počasi!
Pridi semkaj k meni k okni
in saj edenkrat me cmokni.
Če ne boš se oglasiva,
se ne bodeš omoživa,

sama reva boš ostava,
sama miv' se boš jokava.
Ako češ, besedo dej,
če pa ne, pa grem naprej.
Prej pa bom tako zaukov,
da se ti bo špampet zrukov,
jutri zjutraj do kosiva,
ga ne bodeš skup znosiva.
Urca bije dve al' tri,
meni se pa spat mudi.
Z Bogom, žaba ti prevzetna,
o saj nisi prav nič fletna,
boljših dost' na 'zbero 'mam.
Zato se koj odpravim dam (domov).
Naj srce do kolen ti poč'
dobro brečaj, lahko noč!

Takih in podobnih bi lahko napisala še mnogo.

Kadar pa se fant resno zaljubi, tedaj vasuje samo pri svoji deklici. Potrkati še kedaj na kako drugo okno, bi bilo v očeh njegove zaročenke neodpustljiv greh. Istotako bi bilo sramotno, ako bi se zaročeno dekle oglasilo komu drugemu.

Pomenki, ki se vrše pri oknu dveh zaljubljenecv, so seveda drugačne vsebine. Kdo bi se še potem menil o vremenu in podobnem, ko se pa da toliko in tako prijetno čebljati o medsebojni ljubezni.

Malo bolj nerodno za vasovalce je tam, kjer imajo dekleta za svoje spalnice podstrešne sobe. No, pa fantič si vsled tega ne beli glave. Hej, lestvo na rame in hajdi z njeno pomočjo do vabljivega okenca. Seveda je s tem združena nevarnost, kajti zgodilo se je že, da je lestva spodrsnila in fant se je pri padcu tako poškodoval, da je ostal revež za vse življenje.

Ker že ravno to opisujem, naj še povem, kakšno srečo v nesreči je imel z lestvo Koželjev Matevž iz Rateč. Tudi on je stal visoko na lestvi in z najslajšimi izrazi vabil svojo miljenko k oknu. Nesrečen slučaj pa je hotel, da je prišel tisti hip izza ogla dekličin oče, ki pa ni Matevža prav nič maral in mu je že parkrat zapretil, da mu ne bo dobro, ako ga bo zalotil »ongaviti«
okrog njegove hčere. Da je možakar mislil resno, je pokazal takoj. S hitrostjo, katere ne bi pripisoval starcu, se je zaletel tako silno v lestvo, da je telebnila s smrtno prestrašenim Matevžem na trdo cesto. Zanimivo pri tem pa je bilo, da se je Matevž takoj pobral in nepoškodovan odbežal urnih krač v temno noč, dočim se je lestva prelomila na dvoje.

Da fantje ne vasujejo večer za večerom, je gotovo. Kdaj naj bi potem spali! Pač pa se radi poslužujejo sobotnega večera, ker si potem na nedeljo lahko privoščijo nekoliko več počitka.

Najraje vasujejo na predvečer kaknega večjega praznika. Takrat ostanejo na vasi do druge ure čez polnoč, nato se pa spravijo v zvonik in pritrkujejo jutranjico.

Čas, ko se fantje strogo vzdrže vasovanja, je kvatrni teden. Takrat namreč robanti po vasi neke posebne vrste strah, ki je zelo sovražen vasovalcem in gorje onemu, ki bi bil preveč predrzen!

Ficetov stric je danes že star, siv mož, pa se še vedno spominja kvaternega večera, ko je vasoval pod oknom svojega dekleta. Mesec je gledal na zemljo v polnem svitu, on pa je naenkrat uzrl poleg sebe postavo, visoko kakor žrd, ki se je molče pošastno premikala sem in tja. Stricu so se dvignili lasje pokoncu in brez slovesa jo je odkuril od okna. A glej spaka, pošast jo je mahnila za njim in hodila tesno tik njega. Stric, to videč, je tako strahovito zatulil, da bi se moral tega glasu prestrašiti vsak, še tako kosmat strah. Začel je teči, kar so ga nesle noge. Pa joj, z njim vred je začel tudi strah tako urno vzdigovati svoja dolga bedra, da sta bila vedno tesno skupaj. Stric je bolj mrtev kakor živ pridrvel do rodne koče in tako treščil v vrata, da so se četudi zaklenjena, mahoma odprla in on je, kakor je bil dolg in širok, telebnil po veži. Ko pa se je pobral, ni bilo o strahu nikjer več sledu.

Tako nam je pripovedoval Ficetov stric. Včasih mu je kdo hotel ugovarjati, češ, da ga je preganjala v mesečnem svitu njegova lastna senca. Toda stric se je razjezil in se ni dal ugnati. »Kaj senca«, je zarentačil. »Mar mislite, da sem bil slep! To je bil strah, pravcati kvatrni strah, katerega nas varuj Bog in sveti križ božji!«

Nekaj podobnega se je pripetilo tudi že priletnemu Ingličevemu Andrejcu izpod Šmarne gore. Ta sicer ni vasoval, pač pa se je neki kvatrni petek iz mesta grede predolgo zamudil v neki gostilni in morda tudi nekoliko globlje pogledal v kozarec. Bila je že trda noč, ko je došel do Št. Vida. Da bi bil preje doma, jo je mahnil namesto po cesti kar po bližnjici za pokopališčem. Vedel je sicer, da je kvaterni petek, toda Andrejec ni bil nikak plašljivec in pa, kaj bi se bal, saj raje gre poštenim potom. Toda možiček je svoj pogum drago plačal. Iz za pokopališčne ograje je naenkrat pogledalo vse polno črnih postav, ki so se pošastno sklanjale proti njemu in hitele šepetati: »Drži ga, drži ga!«

To je bilo seveda tudi za pogumnega Andrejca preveč. Zatisnil je oči in odkuril s tako brzino, da je med begom izgubil palico in

klobuk. Od tedaj ga pa na kvaterni petek po »Ave Mariji« ni bilo za nobeno ceno spraviti mimo pokopališča.

Sicer je tudi Andrejca hotel ta ali oni prepričati, da je v svoji prenapeti domišljiji videl le visoke ciprese in vrbe žalujke, ki so upogibale vrhove v vetru in šelestele z listi.

Seveda te domneve Andrejcu niso bile po godu. On je bil prepričan drugače in do svoje smrti je trdil, da so kvatrne noči — noči strahov in pošasti.

(Dalje prih.)

Zlata kokoška.

(Bajka iz Laplanda.)

Živel je svoje dni majhen princ. Imel je vsega v izobilju. Da mu ni bilo niti dolgčas, dobil mu je na dvoru njegov kraljevski oče revnega dečka, s katerim se je princ igral.

Temu dečku je bilo ime Bogiček.

Nekega dne sta streljala princ in Bogiček z loki. Princ ni zadel nikdar, Bogiček pa je zadel vsakokrat. To se je zdelo princu za malo. Postal je jezen in je rekel:

»Jaz ustrelim lahko v solnce!«

»Jaz tudi!« mu je odvrnil Bogiček.

Nastavila sta vsak svoj lok in f-i-i-i! sta sfrčali puščici v zrak. Prinčeva puščica je letela le malo časa. Padla je hitro na zemljo. Bogičkova puščica pa je frčala naprej in naprej proti solncu. Letela je tako daleč, da je ni bilo več videti, ne slišati. Šele čez nekaj časa se je vrnila nazaj na zemljo. Zadeti je morala solnce, kajti, ko je prišla nazaj, tičalo je v njej zlato pero. Na mestu pa, kamor je padla, je bilo opaziti rdečo kapljo krvi.

»Pero je moje!« se je zadrhl princ.

»Ni res, moje je!« je odvrnil po pravici Bogiček.

Ker nobeden ni hotel odjenjati, se je vnel med njima prepir. Kregala sta se tako glasno, da ju je slišal kralj, ki je prišel gledat.

Kralju seveda ni šlo v glavo, da bi znal streljati ubogi deček bolje, kakor pa njegov sinček prinček. Bil je nejevoljen ter je rekel dečku:

»Pojdi in poišči mi kokoš, katera je nosila to pero ter jo prinesi meni! Preden ne storiš tega, mi ne smeš pred oči!«

Bogiček je bil zdaj v velikih skrbih. Ves žalosten je šel v kraljevo kuhinjo, kjer mu je nabasal kuhar v nahrbtnik dvanaest hlebov kruha in pa ovčje stegno. S to popotnico se je odpravil na pot, da bi našel zlato kokoško.

Potoval je že dolgo časa ter prehodil mnogo sveta. Pokukal je na vsako dvorišče ter stikal po zlati kokoški vsepovsodi. Videl je kokoši vseh barv: črne, bele, rdeče, pisane itd., a zlate kokoške ni bilo nikjer.

Ker so ga bolele od dolgega potovanja že noge, se je vsedel v senco nekega drevesa, da bi se odpočil. Ker je bil pa utrujen, je trdo zaspal. Ko se je prebudil, je sedela poleg njega stara lisica. Gledala mu je v obraz ter ga je vprašala:

»Kam pa greš?«

»Zdaj ne grem nikamor,« ji je odgovoril Bogiček.

»Vem, a kam bodeš šel, ko se dvigneš?«

»Draga tetka,« ji odvrne Bogiček. »Imam težko delo. Najti bi imel kokoš, katera je izgubila to pero, pa ne vem ne kod, ne kam.« Lisica je povohala pero, potem pa mu je zašepetala na uho:

»Jaz poznam vse kokoši. Zlata kokoška se nahaja v gradu solnčne sestre. Pojdi z menoj! Pokazati ti hočem pot do gradu!«

Bogiček in lisica sta se dvignila. Hodila sta dneve in dneve po hribih in dolinah. Nazadnje sta plezala na strmo goro, čedalje višje in višje, dotlej, da sta prišla do solnčnega gradu. Ta grad je bil nepopisljivo lep. Svetil in lesketal se je od tal pa do vrh stropa kot čisto zlato.

Odrpala sta tiho in previdno vrata grajske ograje. Potem pa je rekla lisica:

»Pojdi na dvorišče! Iti moraš naravnost naprej, ne da bi se ozrl na levo ali na desno, dotlej, da prideš do kurnika. Vjemi tam zlato kokoš ter priteci ž njo nazaj najbolj hitro ko moreš! Jaz pa te bom počakala tu!«

Bogiček je šel, kakor mu je velela lisica. Videl je krasne vrtove na levi in desni. Ni se pa ozrl nikamor, temveč je gledal naravnost pred se. Bil je že blizu kurnika, ko zagleda neko odprto okno. V tem trenutku je pozabil na to, kar mu je bila naročila lisica. Stopil je k oknu in je pokukal notri. Zagledal je sobo, tako krasno, kakoršne še ni videl v življenju. Bila je pisana in zlata, kakor je pisano in zlato nebo ob jutranji zori. V sobi je stala postelja. Na postelji pa je spala deklica. Ta deklica je bila tako lepa, da je zmedla dečka. Pozabil je na vse to, kar mu je bila zabičala lisica. Zlezel je skozi okno ter se je plazil proti deklici, da bi jo videl bolj natanko. Kak kras! Njeni lasje so bili kot čisto zlato in njena lica so bila pisana kot vrtnice. Bila je to princeza po imenu juterna Danica. Bogiček jo je poljubil rahlo na čelo.

Juterne Danice poljub ni prebudil. Spala je dalje. Bogiček pa je splezal nazaj ven pri oknu ter je krenil proti kurniku.

Tu je bilo mnogo rac, gosi, puranov in petelinov. Med njimi je bila tudi zlata kokoška.

Ko je zagledala kuretina Bogička, je nastalo tako gaganje, tak hrup in tako vpitje, da se je prebudila juterna Danica. Prišla je k oknu in je vprašala dečka, kaj išče tu.

»Hotel sem vjeti zlato kokoš,« je odgovoril Bogiček.

»Tega ne smeš storiti, bil bi to greh,« mu odvrne deklica.

Ko je pa videla, kako milo in proseče je gledal Bogiček vanjo, mu je rekla: »Ako mi privedeš nazaj mojo sestro Večernico, katero so ugrabili palčki, pa dobiš zlato kokoško!«

Bogiček se je vrnil k lisici ter ji je povedal, kaj se je bilo zgodilo.

Lisica je bila malo nejevoljna. Rekla je: »Naredil si pravo zmešnjavo, ker se nisi mogel brzdati! Toda nič ne de. Zdaj morava poiskati pač palčke.«

Bogiček in lisica sta se podala znova na pot. Hodila sta dolgo časa. Nazadnje sta prišla do visoke gore, po kateri sta plezala čedalje višje in višje, tako dolgo, da sta prišla do velikega, črnega gradu, v katerem so prebivali palčki.

»Počakaj me tu zunaj,« pravi tam lisica Bogičku. »Jaz pa bom šla v grad in bom ugrabila princezo Večernico.«

Bogiček je čakal zunaj, lisica je pa šla v grad.

Ko je prišla do vrat, je začela po njih glasno praskati s kremplji. Palčki so bili ravno pri obedu, zato so imeli prižgane lučke. Ko so zaslišali prasketanje, so vprašali: »Kedo pa je zunaj?«

»Jaz sem!« je odgovorila lisica. »Prišla sem na ples!«

Ker palčki ples zelo ljubijo, so odprli vrata in lisica je šla v grad.

Videla je princezo Večernico. Bila je ravno tako krasna, kakor njena sestra Danica. Imela je ravno tako krasne kodre, samo, da so bili črne barve. Njene oči so se svetile, kakor zvezde. Njeni lici pa nista bili rožnati kakor lici Danice, temveč sta bili rdeči.

Palčki so dobri možički. Pa tudi to vedo, kaj se spodobi. Zato so rekli lisici, da naj zapleše prvi ples ona.

To je bilo lisici prav. Povabila je na ples princezo Večernico, objela jo s svojimi šapami ter je začela plesati. Šlo je okrog in okrog, da se je delal kar veter. Zraven plesa pa je upihavala lisica svetilke. Kadarkoli je prišla do kake lučice, pogasila jo je neopaženo. Zato je postajalo čim dalje bolj temno. Ko pa je bila že taka tema, da palčki več niso videli, je smuknila lisica s princezo tedaj, ko se je nahajala ravno pri vratih, hitro ven iz dvorane ter je tekla ž njo k Bogičku. Rekla mu je: »Zdaj pa zgini ž njo!« Palčkom je pa rekla: »Le za menoj, le za menoj!«

Lisica je vodila palčke nalašč daleč okrog. Bredli so za njo čez drn in strn. Nazadnje jih je zapeljala v neko močvirje, kjer so vsi obtičali. Sama se je pa vrnila domov.

Bogiček je peljal princezo Večernico v solnčni grad. Tam se je princeza Danica svoje sestre zelo razveselila. Dala mu je zlato kokoš, kakor mu je bila to poprej obljubila in Bogiček jo je nesel kralju. Sklenil je pa, da se s hudobnim princem ne bo več igral.

Ptička brez jezička.

(Japonska narodna pripovedka.)

Živela sta svoje dni dva dečka: Tonček in pa Tinček. Tonček je bil priden deček. Ni lovil in mučil metuljev, ne božjih kravic in ne drugih hroščev. Tudi ni dražil in zasmehoval avšaste Mojce.

Tinček je pa bil pravi pobalinček. Tudi len je bil tako, da je smrdelo. Ni hotel mēti prosa, ne stražiti njive, na kateri so rastle melone in ni hotel nositi očetu kosila. Mati je večkrat godrnjala nad njim. Rekla je:

Mucek lovi miši
in kužek je pri hiši,
da varje hišo, hram.
Zakaj pa ti si nam?

Nekega dne je priskakljala k Tinčkovim in Tončkovim mala ptička, katera je zgrešila svoje ptičje tovariše. Mati je odprla ptički lino in Tonček jo je zabasal lepo rahlo ter jo je nesel za peč, da se ji je posušilo perje in da se je segrela. Dala sta ji riža, da se je najedla. Ptički se je vse to dopadlo. Zato je ostala tu. Bili so vsi veseli in zadovoljni. Ljudje so bili zadovoljni s ptičko, ptička pa z ljudmi. Pela jim je sladke pesmice ter jim pomagala pri delu, kar je premogla.

Po jutrih pa je budila ptička domače iz spanja. Zapela je vsa-kemu kako primerno pesmico. Tinčku je pela tako-le:

Zorica zlata
trka na vrata,
vstani gor Tinček,
naš pobalinček!

To pa Tinčku ni bilo po volji.

Nekega dne je pripravljala mati škrob, da bi zlikala predpasnike. Ptička pa se je vsedla v bližini ter je gledala, kako dela

mama, da bi se tudi priučila. Bila je zamišljena v delo. Tedaj se ji pa približa natihoma hudobni Tinček, jo vjame, ter ji odstriže jeziček.

Ptička je bila zdaj brez jezička in ni mogla zapeti več ne ene pesmice.

Zletela je ven pri oknu ter je frčala čez polje in travnike naprej in naprej.

Ko je Tonček izvedel, kaj je Tinček naredil, je bil zelo jezen. Uboga ptička se mu je tako smilila, da je mislil noč in dan le na njo. »Kje je, kje je uboga ptička brez jezička?« tako je tarnal. Nekega dne je zabasal na ramo potno torbo. Nabasal je vanjo štrukljev ter se je podal neopaženo na pot, da bi našel ptičko.

Hodil je povsodi, po poljih in bregovih. Ko je prišla noč, se je vlegel pod smreko ter zaspal. Zjutraj, ko se je zdanilo, je vstal, pojedel vsako jutro po en štrukelj ter se je podal zopet na pot.

Na potovanju je srečal najprej zajca. Vprašal ga je: »Zajec, ali nisi videl ptičke brez jezička?« Zajec je stresel svojo uhato glavo, kazoč, da ni videl nič.

Potem je srečal jazbeca ter ga je vprašal, ali ne bi bil videl ptičke brez jezička. Jazbec je zakrulil, da ni videl.

Potem je srečal miško ter jo je vprašal, ali ne bi bila videla ptičke brez jezička. Miška je zacvilila, da ni videla nič.

Nazadnje je naletel na velikega črnega murna, kateri je sedel na lanenem stebelu ter se grel na solncu, ter ga je vprašal, ali ne bi vedel za ptičko brez jezička.

Muren je stegnil svoje od solnca in lenobe otrple noge, rekel pa ni nič. Zato se je podal Tonček že naprej. Tedaj pa prikobaca muren dol po lanenem stebelu na zemljo ter jo mahne naravnost proti Tončku.

»Šel bom s teboj!« je rekel muren.

Vodil je Tončka po hribu, naravnost proti vrhu, čedalje višje in višje, dotlej, da sta prišla na vrh hriba. Na vrh hriba je muren obstal ter se je začel gostiti na prosenem latu, ki je stal ob poti. Med tem časom se je ogledal Tonček malo okrog sebe.

In kaj je videl?

Na vrhu gore je bil krasen vrt. Na sredi vrta je bil bajer in po bajerju je bilo vse polno najkrasnejših cvetk lotosa (kožuška Marije Device). Okrog bajerja pa so stala razna drevesa: češnje, breskve, jabolke, hruške — vse v najkrasnejšem cvetju, tako, da se je širil duhteči vonj po celi okolici. V kroni najlepše breskve nahajalo se je s slamo pokrito gnezdece. V gnezdecu pa je prebivala ptička brez jezička s svojo ptičjo družino.

Ko je zagledala ptička Tončka, je bila zelo vesela. Povabila ga je na svoj dom. Tam mu je postregla z medenimi poticami in drugimi najboljšimi jedmi, kakoršnih Tonček še v življenju ni videl, še manj pa pokusil.

Ko je bil Tonček sit, je prinesla ptička dva jerbasa: enega velikega in enega malega. Rekla je Tončku: »Izberi si enega, velikega ali malega, katerega hočeš!«

Tonček si je izbral malega. Zahvalil se je ptički za vse prav lepo ter se je napotil domov.

Med potjo je postajal mali jerbas čedalje težji in težji. Ko je šel proti domači hiši, bil je že tako težak, da ga je komaj nesel. Ko ga je doma odkril, je videl, da se v sredini nekaj sveti. Bile so v jerbasu razne igrače, kakor: meče, ki so same skakale, brnce ali vrtavke, ki so se same vrtile in zraven pele, rudeči zmaji itd. Bilo je v jerbasu tudi veliko svilenih stvari in pa vreča polna cekinov. In vse to je bilo Tončkovo.

Ko je Tinček pobalinček vse to videl, se mu je tudi zahotelo takega jerbasa. Prijazno se je muzal okrog Tončka, da bi izvedel, kje je vse to dobil. »Žal mi je, da sem odrezal ptički jeziček!« je rekel.

Ko mu je Tonček povedal, kako in kodi naj hodi, se je podal na pot. Kar ni mogel dočakati. Hitel je neprestano, dotlej, da je prišel na vrh one gore, kjer se je nahajal oni krasni vrt s krasnim bajerjem, cvetočimi breskvami, češnjami itd. z gnezdom ptičke.

Ptička je postregla tudi Tinčku s poticami in kolači. Potem je prinesla ravno tako dva jerbasa: enega velikega in enega malega ter je rekla Tinčku, da si naj izbere enega. Tinček pobalinček si je izbral seveda veliki jerbas. Kavsnil je po njem, ga pograbil ter odšel ž njim hitro, ne da bi se bil zahvalil, ter je hitel ž njim proti domu.

Ko je pa prišel domov in je jerbas odgrnil, ni bilo v njem nobenih igrač, nič svile in nobene mošnje s cekini. Pač pa je bil v jerbasu roj malih črnih gavranov. Ti so treščili iz jerbasa kakor roj sršenov. Postali so na enkrat veliki gavrani ter so se vsuli v Tinčka. Praskali so ga z ostrimi kremplji po rokah in po obrazu, pulili mu lase, vrtali mu po ušesih in mu kljuvali oči. Nazadnje so ga zabasali, ga vlekli pri oknu ven ter šli ž njim bogve kam, da nihče ni vedel zanj.

Šele čez dalje časa so ga privlekli gavrani zopet nazaj.

Ko se je Tinček vrnil, ni bil več pobalinček, temveč priden deček. Rad je ubogal in je bil prijazen proti vaskomur in tudi ptičev ni več mučil.

Naša dekleta in organizacija.

V prvi številki tekočega letnika »Grude« sem pod naslovom »Vzgoja in izobrazba kmetских deklet« ugotovila, da je začelo prodirati v naše kmetško ljudstvo spoznanje, da sta vzgoja in izobrazba kmetских deklet za napredek in dobrobit našega podeželja neobhodno potrebna. To spoznanje se ni morda rodilo kot posnemanje mesta ali celo tujine, temveč ga je občutila v svojem življenju naša kmetška žena sama, ko je naletela na celo vrsto nalog, katerim ni bila kos. Ne smemo se pa zadovoljiti s spoznanjem samim. Treba je, da to kar smo spoznali za dobro in potrebno, tudi res izvedemo. Šele potem lahko pričakujemo, da bo imelo to spoznanje za nas koristne posledice. Zato hočem danes na kratko razpravljati o sredstvih in načinih, ki so našim dekletom za njihovo vzgojo in izobrazbo v sedanjih razmerah na razpolago.

V življenju ločimo troje dob, ki so posvečene vzgoji in izobrazbi človeka: detinsko, ki traja od trenutka, ko se začne otrok zavedati, pa do njegovega vstopa v šolo, šolsko, to je dobo, ko obiskuje otrok obvezni šolski pouk, in pošolsko dobo, ko je dorastel deček odnosno deklica odpuščena iz šole. Prvih dveh dob, detinske in šolske, se dotaknem tu le mimogrede v kolikor se mi zdi potrebno za uvod v tretjo dobo, o kateri danes govorim.

Vsem je znano, kdo vodi v prvih dveh dobah vzgojo otroka in kje se ta vrši. V detinskih letih je otrok doma, kjer ga negujejo stariši, predvsem mati. Ta doba je izključno vzgojna in ne tudi izobraževalna. Nežnemu bitju, dostopnemu za vse dobro in slabo, moremo v teh letih vcepiti nešteto dobrih lastnosti in nagnenj, slabe lastnosti, ki bi se morda pokazale, pa moramo skušati odpraviti, zatreti ali vsaj ublažiti. V šolski dobi, ki je poleg vzgojne posvečena tudi še izobrazbi, pristopijo k staršem kot vzgojitelji učitelji. Sedaj govorimo o vzgoji v šoli in o vzgoji izven šole. Oboje mora biti vzajemno; šola in dom se medsebojno izpolnjujeta in morata zelo spozumno sodelovati, kar se pa žal dostikrat ne zgodi. Res je, da je često temu kriv šolski sistem, a prav gotovo v ne mnogo manjši meri starši sami. O vsem tem bom razpravljala podrobneje v eni prihodnjih števil »Grude«.

Kakor že naslov kaže, hočem govoriti na tem mestu o pošolski dobi naših kmetских deklet s posebnim ozirom na društveno življenje in organizacijo.

Z izstopom 14 letnega dekleta iz ljudske šole neha na kmetih vsako nadaljno vzgajanje in izobraževanje. Prav revni stariši pošljejo svoje hčere služiti k premožnejšim posestnikom ali tudi v mesto. Da bi jo dali učiti kakšno žensko obrt n. pr. za šiviljo, manjka gmotnih sredstev, saj traja učna doba vsaj tri leta, skozi katera morajo učenko podpirati. Morda imajo hčerke premožnejših prednost. Kjer je dosti dela in jela doma, pa itak morajo pomagati pri gospodinjstvu materi. Kar se je deklet naučilo v šoli, to sedaj zna, če še tega ne pozabi, novega ji ne nudi nihče. Vsi vemo, kaj se v ljudski šoli naučimo. Pisati, računati, čitati, to je v glavnem vse. O praktičnem življenjskem znanju ni govora. Dobimo torej samo sposobnost, da lahko nadaljujemo z izobraževanjem, ne da se pa nam možnosti, prilike. Država bi morala poskrbeti za gospodinske nadaljevalne šole (tečaje), a do danes je pokazala malo volje, še manj dejanj. Treba se je zopet zateči k samopomoči in si pomagati, kolikor je pač mogoče. Kakor so vodili vzgojo najprej stariši, potem stariši in učitelj, tako mora sedaj prevzeti pobudo deklet samo, za nadaljno izobraževanje. Bog ne daj, da bi hotel kdo to tako razumeti, da ne sme deklet več poslušati nasvetov starišev in se ni več treba istim pokoravati! V tej dobi mora deklet tudi samo skrbeti, kje in kako se bo česa naučila za poznejše življenje. Pri tem stremljenju ji bodo brez vsakega dvoma z dobrim nasvetom in dovoljenjem vedno stali ob strani dobri stariši.

V naših vaseh je izključeno, da bi si posamezno deklet moglo preskrbeti samo zase potrebnega pouka. Zelo premožno deklet bi si morda nabavilo par knjig, a to bi tudi že bilo vse. Da bi poslali svoje hčere v mesto v gospodinske šole, v današnjih časih pri kmetu ni misliti. Takih srečnih deklet je danes malo. Kaj tedaj? Treba se je zateči k vzajemni pomoči, rekla bi: h kulturnemu združništvu. Vsa dekleta v vasi se morajo združiti in skupno preskrbeti to, česar ne more vsaka zase. Osnovati si morajo organizacijo, društvo, ki ima namen, pospeševati izobrazbo žene, naše kmetske gospodinje.

Lahko smo veseli, da take organizacije pri nas že obstoje, dasi so še bolj redke. So to Društva kmetjskih fantov in deklet, ki imajo predvsem namen, izobraževati našo šoli odraslo kmetsko mladino in jo pripravljati za poznejše življenje. Poskrbeti moramo, da bodo ta društva posvečala tem večjo pažnjo izobrazbi deklet. Zato se pa morajo pobrigati naša dekleta v prvi vrsti same. S pomočjo takih društev, ki imajo svojo Zvezo društev kmetjskih fantov in deklet v Ljubljani, si preskrbijo naša dekleta lahko potrebna predavanja, tečaje, razstave itd. Da rodi tako delo lepe in koristne sadove, se je izkazalo že pri onih obstoječih društvih, ki so že imela gospodinske tečaje. pa naj so bili to tečaji za kuhanje, za vkuhanje sadja, za

šivanje, za vrtnarstvo ali drugi. Brez potrebnih stroškov se na ta način da izpolniti vrzel, ki zija vsled pomanjkanja pravih nadaljevalnih šol za naša dekleta.

Ustanavljanje takih kulturnih izobraževalnih društev je danes edini najpravi in najpripravnejši korak k boljši izobrazbi kmetijskih deklet. Dekleta, pobrigajte se same, da se tudi v Vašem kraju ustanovi tako društvo! Če pa je že ustanovljeno, priglasite svoj pristop in skrbite, da bo društvo živahno delovalo na polju povzdige naše slovenske kmetice.

Kraepelin - Brodar:

Po gozdu in polju.

(Nadaljevanje.)

Gozdar Podlogar: Družina je zmerom prijetna. Uberimo jo kar naprej po kolovozu. —

Branko: Vi ste res srečni, gospod gozdar; toliko krasnih pomladanskih dni prebijete docela v zelenem gaju!

Gozdar Podlogar: Le ne prenašlo, baš zadnje čase imam skrbi in jeze do sitega. Že bukovje tukaj je tako, da se ga Bog usmili. Najprej je vražja slana vse osmodila, sedaj pa še ta preklicani bukov rilčkar.²⁹ Le pogledite: niti lista ni več zdravega, kot bi prestrelil vse listje s šibrami.

Dr. Erjavec: Aha, vi mislite na onega malega bukovega rilčkarja, ki skače; na listih dela okrogle luknje, njegove ličinke pa spodjedajo listne robove. Temu bo priti težko do živega; no, mislim, da bukvam ne škoduje bogvekaj.

Gozdar Podlogar: Tako je; toda na lepoti trpe drevesa in prirastek lesa je manjši. — Vse druge skrbi so pa z našim starim smrečjem tam onkraj. Že lansko leto se je jel kazati smrekov prelec,³⁰ letos pa kar čez noč tako močno, da sem moral nastopiti prav odločno.

Stanko: Smrekov prelec, gospod gozdar? Že vem, metulj, ki je že večkrat naredil ogromno škodo.

Gozdar Podlogar: Ne le pri nas, tudi drugod ga je že bilo toliko, da nas Bog obvaruj; brez dvoma spada ta med najnevarnejše gozdne škodljivce.

Stanko: O, tedaj pojdimo kar tja, da se dobro spoznamo z njim.

²⁹ *Orchestes fagi*.

³⁰ *Liparis monacha*.

Gozdar Podlogar: Metuljev zdaj seveda ni; pokažejo se šele koncem julija. Gosenic pa toliko, da vam bodo stali lasje pokonci. Kar pojdimo, nameraval sem že itak iti pogledat, kako napreduje delo naših ljudi proti temu škodljivcu.

Janko: Jaz sem pa mislil, ko sem Vas ugledal, da greste na lov.

Gozdar Podlogar: O ne, moj dragi! Divjačine sedaj ne smemo streljati, varna je pred našimi krogli. Gozdar ima pa tudi vse druge in važnejše posle, kot stikati za par zajci in srnami.

Janko: A puško ste vzeli vendarle s seboj?

Gozdar Podlogar: Je že taka naša navada. Saj ne morem nikoli vedeti, ali ne bom srečal kake škodljive zverjadi, in nesramni divji lovci mi streljajo lahko pred nosom na najlepšega srnjaka. Dobro je zmerom, če je pihavnik zvest tovariš.

Branko: Razumem vas prav dobro. — Lahko pridejo še lesni tatovi.

Gozdar Podlogar: Seveda! Pažnje ni v gozdu nikdar premalo. Glavna skrb v gozdu pa je vedno le gospodarski obrat, vzgoja, negovanje in kolikor mogoče najboljše izrabljanje nasadov. Tu je toliko dela, da ga niti ne sluti, kdor se ne spozna.

Dr. Erjavec: Zdi se mi, da mojim dijačkom ta stvar ne gre nič prav v glavo. Prosim vas, da ste tako prijazni in nam ravno o tem vašem glavnem delu kaj več poveste.

Gozdar Podlogar: Prav rad, gospod doktor. Stopimo kar tu v smrekovo seč, da vidimo, kaj so moji ljudje naredili od včeraj.

Stanko: Oj, tu vidim iste lepljive obroče na drevju kot v našem borovem gozdu! Se še spominjaš, oče, ko smo pozimi stikali za žuželkami? Torej se tu tudi borite z borovim prelcem?

Gozdar Podlogar: O, tega ne! Ti lepljivi obroči so le radi smrekovega prelca; njegova gosenica se jih boji še bolj kot gosenica borovega prelca.

Branko: Gotovo prezimijo napol dorastle gosenice smrekovega prelca ravno tako pod mahom kot gosenice borovega; a sedaj spomladi hočejo zopet navzgor, da se še pošteno najedo, predno se zabubijo.

Gozdar Podlogar: Ničesar ne bi imel proti, če bi le bilo res tako. Toda borba s to zalego ni tako lahka. Metulj, ki leta avgusta in septembra, polaga svoja jajčeca v malih kupčkih na najbolj skritih mestih debla; škoda le, da vedno v višini štirih do dvanajst metrov, kjer jim ne moremo do živega. Tako jajčeca prezimijo; šele

koncem aprila ali maja izlezejo mlade goseničice, ki se podajo takoj v vrhove in začno tam z uničevanjem.

Branko: Ne razumem, zakaj je potem potreben lepljivi obroč, saj jih ne more ovirati?

Gozdar Podlogar: Nekaj že, radi njihovih čudnih navad. Mlade gosenice, nekako do druge levitve, se rade spuščajo po niti, ki jo same spredejo, navzdol. Zlasti tedaj, kadar jih kaj vznemirja. Tako pridejo do tal ali pa obvisijo na nizkem grmičevju, od koder splezajo počasi zopet na drevo. Tudi sede starejše gosenice tako rahlo v vršičku, da jih pade pri vsakem močnejšem sunku vetra obilo na tla; s težavo lezejo potem po deblu zopet kvišku. Večina gosenic pade začasa svojega razvoja vsaj enkrat na tla; in da ne morejo znova v vrhove, jim preprečijo naši lepljivi obroči.

Stanko: In nato žalostno poginejo od gladu spodaj na deblu?

Gozdar Podlogar: Da; vsaj, kadar vse dosegljivo grmičje do golega obžro. Kako ovirajo lepljivi obroči pohod v vrhove, opazamo najlepše pri mladih gosenicah, ki še predejo. V gostih trumah se zberó te živalce pod obroči, prevlečejo vse deblo z belo, pajčevinasto tkanino in se v njej polagoma posuše. Na teh deblih vidite povsod lepo razvite take tenčice.

Janko: Zares, ogromno majhnih posušenih goseničic je v njih.

Gozdar Podlogar: Tako je. Tu vidite pa že precej večje gosenice, ki so se že večkrat levile.

Branko: Resnično, vse polno jih je na tleh, povsod kar mrgoli teh grdih sivih stvaric!

Dr. Erjavec: Nisem si mislil, da je tako hudo, gospod gozdar. Stare smreke so že vražje trpele; če vam ne pridejo tahine pravočasno na pomoč, res ni mnogo upanja, da jih zatrete. — K sreči nasad, če se ne motim, ni posebno obsežen.

Gozdar Podlogar: To je slaba tolažba. Saj veste, da gosenice smrekovega prelca niso prav nič izbirčne, kadar se pojavijo v tolikih množinah. Brez usmiljenja napadajo tudi borovce, mecesne, bukve, breze in kaj vem, kaj še vse, tako da je ogrožen končno ves gozd. Ravno tam-le onkraj, kjer meji mlado drevje na smrekov gozd, smo izkopali jarke in iztrebili grmičevje. Tako skušamo zadržati to golazen, da nam ne napade še mlajših nasadov. (Dalje prih.)

Književnost.

»Idejni temelji slovanskega agrarizma«. Programatična socijalna študija. Napisal dr. France Veber, profesor ljubljanskega vseučilišča. Izdala in založila Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani, l. 1927, 354 strani. Cena broš. 45, vezano 60.— Din. — Veberjevo delo, prvo te vrste v znanstvenem svetu sploh, hoče čisto znanstveno pokazati, iz kakšnih jedinic (elementov) je človeška družba sestavljena in kako ti elementi drug na drugem slone ter se drug iz drugega razvijajo. Pri tem spis dokazuje, kako je vsa človeška družba zgrajena na zajednici zemljedelskega ali kmetijskega sloja (stanu) in kako ta stan veže vse ostale stanovce v harmonično celoto. Z domačimi besedami povedano: Veber znanstveno dokazuje v svojem znamenitem delu veliko važnost kmetijskega ali zemljedelskega sloja ter se mu je ta dokaz tudi v polni meri posrečil. Veberjeva knjiga pomenja velik korak naprej v celem agrarnem pokretu, ker je z svojim temeljitim delom dal kmetijski misli močno in jasno znanstveno podlago. Zato njegov sijajen spis toplo pozdravljamo in ga priporočamo v proučevanje vsakomur, ki se zanima za socijalna vprašanja. Knjiga je pisana v precej težkem znanstvenem jeziku, vendar jo bo pri pazljivem čitanju razumel vsakdo, torej tudi nešolan človek. Naj bi našla med slovenskim ljudstvom mnogo čitateljev! Posebno naj seže po njej slovenska inteligenca, v prvi vrsti ona, ki prerada smatra kmetijskega človeka za nekaj manj vrednega, a sebe za nekaj nad kmetom vzvišenega. Ta inteligenca bo v Veberjevi knjigi našla znanstveno dokazano, da je tako preziranje in podcenjevanje kmetijskega ljudstva, »zemljedelskega sloja«, kakor pravi pisatelj, pogrešno in neutemeljeno.

Družba sv. Mahorja za 1927. (Dopis.) Dobili smo šest knjig: Koledar za l. 1927, Katoliška Cerkev 2. zvezek, Čuda in tajne življenja, Peklena svoboda; za doplačilo: Sv. Frančišek Asiški (Moh. knjiga 13), Božična pesem v prozi (Moh. knjiga 14). — Koledar je po vsebini in obliki podoben prejšnjim. Na novo je natisnjen popoln imenik udov. Ta imenik je v resnici pravi adresar podeželskih naslovov. Imenik je mnogo udov pridobil v Prekmurju, kot delno odškodnino za zgubljeno Primorje.

Leposlovna vsebina je dobra: Kolednik. Kaj nam pripoveduje kalendarij? In drugo je primerna vsebina; tudi članek o radiofoniji ni napačen, ker je času primeren. Spis Slovenci v tujini nam opisuje našo izseljeniško mizerijo. Jugoslavija ima prostora za 50 milijonov ljudi, kakor jih ima enako velika Italija, a imamo jih — 13 milijonov. Toda ljudje, mesto bi se gibal doma, silijo v tujino in tuji hodijo k nam po kruh ter ga tudi najdejo. Uganke naj bi »Koledar« opustil! Prostor za imenik svetnikov in uganke je vreden drugačnega čtiva! Krava stoji na ledini in spodaj je napis: Štirje ropotajo, štirje bingljajo, dva svetita, dva kažeta, eden pa pometa. Iz tega spoznaj štiri parklje, vimeni, dvoje oči in rogove z repom! Na njivi stoji plug in spodaj stoji: če od doma gre, kaže nazaj roge. — Ne, to niso uganke! — Dr. Lambert Ehrlich je po osmih letih prišel na dan z drugim zveskom svoje Cerkve; vsebina ni tako zamotana, da bi je pisatelj po poklicu ne mogel pisati sproti: saj je ponajveč opisano misijonsko delovanje, ki ga zbereš za mnogo debelejšo knjigo v par tednih iz tujega slovstva; v našem slučaju sta čakala osem let dva drobna zvezčica. Ako hoče družba prosperovati, mora svoj program korenito preustrojiti in posamezna dela izdajati v nepretrgani vrsti 4 do 5 let, sicer je škoda papirja in udnine, ker se zveski pozgube in niti 1% Mohorjanov ne dobi celega spisa. Ali imenujete to izdajanje? Nam je tako delo — igrakanje z dobro voljo naročnikov! Družba še

sedaj ni dokončala, niti redno izhajala: Katoliško Cerkev, Življenje svetnikov, Grudnovno Zgodovino, Brstje iz vrta slov. pesništva, Za vsak dan itd. — Čuda in tajne življenja je za našo javnost prepotrebna knjiga. Ker je pa njena vsebina za večino čitateljev zelo težka in dela terminologija precej zmede, ni mogla doseči tega, kar bi bilo želeli, zlasti ker je avtor sam le bolj teoretik in je moral dati koncesije preozkostrčnemu stališču družbe. Drugače si sicer ne moremo razlagati stavka na strani 97 (poleg drugih v knjigi): »Rastlinske in živalske vrste so v sedanjí zemeljski dobi stalne in neizpremenljive, nastajanje novih vrst je izjemno«. Ta stavek in vse temu podobno mnenje v knjigi je popolnoma zgrešeno, kakor bi trdil, da je človek ob petdesetletnici postal stalen in nespremenljiv, nastajanje novih spremenkov je le izjemno, ko pa se je od rojstva do 50. leta stalno spreminjal! Nasprotno je res: Edino nestalnost je stalna v celeni stvarjenju, kaj šele tako drobno bitje, kakor je človek in ž njim vse rastlinstvo in živalstvo. Dr. Brecelj bi bil moral prej temeljito čitati predmetno slovstvo. — Omalovaževati Darvina je v taki knjigi drzno; pri prostemu čitatelju tako pisanje zmede pojme v verjetnost o vsem predmetu, ker ne ve, da veđa napreduje, da ima vsak čas svoje vplivne kapacitete, na katere prisega in le stalno se zanimajoči strokovnjak ve ločiti zrno od »plevela«, ki pa v tem slučaju ni plevel, temveč le časovni višek vede in človeške zmožnosti. Darwin bi tudi sam dandanes marsikaj drugače zapisal, kakor bi Stefenon ali Watt o železnici in elektriki dandanes drugače govorila, kakor sta govorila za njihovih dni. Toda govoriti, da ima »darwinizem dandanes le zgodovinski pomen« (str. 105) je lahkomišljeno, ko so uprāv njegovim izvajanjem Angleži najbolj hvaležni za velike uspehe v perutninarstvu in ostali živinoreji in nič manj v rastlinstvu. Knjiga je lepo opremljena; velikanske važnosti biologije pa iz nje ne spozna vsak in redko kateri bo znal ločiti pristransko in nepristransko snov iz vsebine. — Peklena svoboda je poučna povest, kot nadaljevanje podobne Jakličeve povesti: V graščinskem jarmu. — Dve knjigi za doplačilo tvorita Mohorjevo knjižnico in ništa práv dar, temveč le navržek. Prav je, da jih je družba izdala posebej, ker književnega daru in knjižnice ne kaže med seboj zamenjevati. Družba naj v prvi vrsti vso skrb posveti pravemu namenu: književnemu daru; druga, več ali manj pasivna podjetja, bi si v škodo udom ne smela dovoljevati! (Knjižnica, Mladika itd).

»Gruda« bo odslej izhajala redno vsak mesec. »Kmetijska tiskovna zadruga« se je namreč odločila, da bo ta mesečnik kljub velikim žrtvam, ki jih list zahteva, vzdrževala naprej. To je storila zadruga v spoznanju, da je tak mesečnik za naše ljudstvo potreben. — Naj nam prijatelj »Grude« omogočijo vzdrževanje lista s tem, da sami plačajo malenkostno naročnino letnih 30 Din in da skušajo dobiti čim več novih naročnikov.

SEZNAM

v založbi »Kmetijske tiskovne zadruge v Ljubljani« izišlih knjig:

Univ. prof. dr. France Veber: Idejni temelji slovanskega agrarizma. Programatična socijalna studija. — Cena broš. Din 45.—, eleg. v platno vezana Din. 60.—.

Minister CSR dr. Milan Hodža: Agrarizem in Slovanstvo. — Cena Din 2.—.

Dr. Fran Spiller-Muys: Planarstvo in kmetijstvo na naših planinah. — Cena Din 120.—.

Dr. Fran Spiller-Muys: Planinski in sorodni agrarni zakoni in uredbe. — Cena Din 40.—.

V. Rohrman: Zbirka kmetijskih nauk. I. del (razprodan), II. del. — Cena Din 15.—.

Dohodninski davek. Kako se napoveduje in kako se sestavljajo pritožbe. Spisal davčni strokovnjak. — Cena Din 5.—.

Kuharske bukvice za kmečke žene in dekleta. — Cena Din 5.—.

Ciril Jeglič: Obrazi. — Cena broš. Din 15.—, v polplatno vezani Din 25.—, v platno vezani Din 30.—.

Cvetko Golar: Vdova Rošlinka. — Cena broš. Din 15.—.

Albert Ritzius — dr. Joža Glonar: Črni pajek. Povest. — Cena Din 15.—.

Dr. Metod Dolenc: Zdražbarji. Kmečka povest. — Cena Din 10.—.

France Tovornik: Stara pravda nekdanj. Zgodovinska povest. — Cena Din 5.—.

Pri zadruzi se lahko naročajo tudi vse knjige iz drugih založb.

Naročila sprejema: »Kmetijska tiskovna zadruga« v Ljubljani, Poljanski nasip 8.

Razno.

Ivan Pucelj — petdesetletnik. Letos dne 1. junija poteče 50 let od rojstva Ivanja Pucelja, narodnega poslanika in bivšega ministra. Rodil se je v Velikih Laščah kot sin Janeza Pucelja, posestnika in mesarja. Ljudsko šolo je obiskoval doma in v Starem Logu na Kočevskem, kamor ga je skrbna mati poslala, da se nauči nemščine. Nato je obiskoval v Ljubljani še eno leto ljudsko šolo in dva razreda gimnazije. Očeta je bil izgubil že v zgodnji mladosti in mati je sama vodila gospodarstvo na posestvu in dve obrti, mesarijo in gostilno. Ker ji je to dalo preveč dela, zato vzame sina Ivana domu. Ivan je bil edini otrok, ki je ostal pri življenju, trije so pomrli. Mati ga je dala učiti mesarske obrti, a sam se je mnogo zanimal tudi za kmetijstvo. Delal je na posestvu in pridno čital kmetijske strokovne knjige in liste. Sam pravi, da je prečital vse, kar se je takrat moglo dobiti v slovenskem jeziku tiskanega o kmetijstvu. Istočasno pa se je zanimal tudi za druge knjige. Slovenske pisatelje je prečital vse, a istotako zelo mnogo nemških, ruskih in drugih. — Že kot zelo mlad fantič je začel pisati pesmice in povestice. Mnogo njegovih stvari je okrog leta 1897 do 1900 objavljenih v »Dom in Svetu«, »Ljubljanskem Zvonu« in v raznih dnevnih listih. Leta 1900 je odšel v Ameriko, kjer je ostal skoraj dve leti. Ves čas bivanja v Ameriki je bil zaposlen pri ameriških slovenskih listih kot novinar. Po povratku v domovino se je vedno bolj začel pečati s politikom, a pisateljstvo je opustil, kar je škoda. Kot zelo bister, duhovit človek in izvrsten govornik je med političnimi ljudmi kmalu imel veliko veljavo in že pred vojno je bil kandidat za deželno- in državno-zborske volitve. Zanimivo je pri tem in se da to tudi dokazati iz njegovih takratnih še ohranjenih programatičnih govorov, da se je že pred vojno, še v okrilju stare dr. Tavčarjeve narodno-napredne stranke zavzemal za kmetijsko politiko. Po vojni se je kmalu pridružil novo ustanovljeni Samostojni kmetijski stranki. Leta 1920 je bil prvič izvoljen v narodno skupščino, l. 1923 vdrugič in l. 1925 vtretjič. Od marca 1921 do decembra 1922 je bil prvič minister za kmetijstvo, a vdrugič je bil na istem položaju l. 1926 od konca aprila do decembra. Vsa ta leta je tudi priznan voditelj slovenske kmetijske politike in kot tak vpoštevan ne le doma, nego tudi drugod, osobito pri Hrvatih, Srbih, Bolgarih in Čehih. — Še na mnoga leta, a vedno na braniku za koristi slovenskega kmetijskega ljudstva!

Zadružna šola v Ljubljani. Malokdo ve, da obstoji v Ljubljani zadružna šola, ki jo je ustanovil že več let pred vojno rajni dr. Krek. Pouk na tej šoli se

vrši od začetka novembra do prihodnje Velike noči, torej približno pol leta. V šolo se sprejemajo kmetski fantje, ki so določeni, da prevzamejo doma posestvo. V šoli se ne uče za uradnike, nego ima cel pouk namen vzgojiti ljudi, ki bodo dobri odborniki raznih kmetijskih zadrug. V to svrhu se predavajo sledeči predmeti: Zgodovina in načela zadrugištva, zadržno pravo, zadržno knjigovodstvo, vodstvo kreditnih zadrug ali posojilnic, vodstvo raznih drugih zadrug, trgovsko računstvo, menično pravo, zemljepisje, promet, slovenščina. V zadnji tečaj je bilo sprejetih 36 učencev. Najmlajši je štel 15, najstarejši pa 39 let, a večina je bila stara 18 do 26 let. Med letom so trije izstopili radi bolezni, trije pa so bili vpoklicani v vojaško službovanje. Šolo vzdržujeta Zadržna Zveza v Ljubljani in Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani. Ako se kdo od čitateljev »Grude« zanima za to šolo, naj se obrne za pojasnila na Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani, Janez Trdinova ul. 8.

Obrestna mera v Sloveniji. Čimbolj se med našim ljudstvom zopet širi zadolževanje, tembolj nas zanima, koliko se pri nas mora plačevati obresti za izposojeni denar. Prvo razveseljivo dejstvo je pri tem, da je že vse polno slovenskih denarnih zavodov znižalo obrestno mero. Razlika med obrestnimi merami pa je še vedno zelo velika. Tu imamo po eni strani banke in mnoge mestne posojilnice, kjer zahtevajo tudi še danes visoke obresti. Pri bankah dobiš posojilo le težko izpod 16—18%, a ponekod računajo tudi več. Mestne posojilnice so nekoliko cenejše, vsaj nekatere, toda izpod 10% merila še nobena ni šla. Najcenejša posojila se dobe danes, kakor tudi vedno poprej, pri kmetijskih posojilnicah. Je že nekaj kmetijskih posojilnic v Sloveniji, ki zahtevajo za posojila samo 5½%, torej od vsakih 100 dinarjev samo pet in pol dinarja letno. Takih kmetijskih posojilnic pa, ki zahtevajo 6 do 7% je vse polno v Sloveniji. Tudi po tem se lepo vidi, da je kmetijsko ljudstvo najmanjše naučeno in voljno svojega bližnjega odirati in izkoriščati, nego se trudi, da mu pomaga. Kmetijsko ljudstvo, čuvaj in neguj svoje posojilnice, kajti one so ti najboljša opora, ako prideš v zadrego in rabiš posojilo!

O tujskem prometu ste gotovo že slišali. Ako tuji prihajajo v naš kraj radi zabave ali radi zdravljenja, tedaj puste nekaj denarja tu, posebno če namestijo ostati v kraju dalj časa. Kraj ima torej od prihoda tujcev gospodarsko korist. Takih krajev, kamor zahajajo tuji radi zabave in zdravljenja, je danes v Sloveniji že vse polno, a najznamenitejši so: Bled, Bohinj, Rogaska Slatina, Dobrna, Radenci, Rimske Toplice itd. Važno je, da prihaja v te naše kraje tudi že na tisoče in tisoče ljudi iz krajev izven Slovenije in tudi izven Jugoslavije. Ti tuji puste v naših krajih vsako leto mnogo milijonov dinarjev, a od tega imajo tudi naši kmetovalci korist: Proda se mnogo več mleka in mlečnih izdelkov, perutnine, jajc, raznih vrtnarskih pridelkov itd. Iz tega sledi, da mora tudi kmetijsko ljudstvo pomagati pospeševati tujski promet. A kako naj to pomaga? Predvsem pač na ta način, da tujcev, ki hodijo po naših vaseh, ne nadleguje ali morebiti celo zasmehuje, nego je napram njim prijazno, uljudno in jim tudi takoj pomaga, kadarkoli česa potrebujejo, kakor n. pr. vodnika, voznika, prenočišče itd. Paziti, da se bodo tuji, ki prihajajo v naša letovišča, zdravilišča in v naše planine, med nami dobro počutili, ni le pravica in dolžnost mestne gospode in raznih hotelirjev in gostilničarjev, nego to je pravica in dolžnost vsega našega ljudstva, posebno tudi kmetkega. Da, kmetkega še čisto posebej, kajti tuji, ki prihajajo k nam, našega naroda ne sodijo po onem, kar so videli v mestih in kopališčih, nego predvsem po onem, kar so videli in doživeli med našim kmetkim ljudstvom.

Telefon šte. 16.

Ustanovljena l. 1889.

Poštni ček 10533

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

(Gradska štedionica)

Stanje
naloženega denarja
nad 250 milijonov
dinarjev.

Ljubljana

Stanje
naloženega denarja
nad 1000 milijonov
kron.

Prešernova ulica

sprejema vloge na hranilne knjižice
kakor tudi na tekoči račun, in sicer
proti najugodnejšemu obrestovanju.
Hranilnica plačuje zlasti za vloge
proti dogovorjeni odpovedi v teko-
čem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti,
tudi tekočega računa, je večje
kot kjerkoli drugod, ker jamči
zanje poleg lastnega hranilnič-
nega premoženja mesto Ljub-
ljana z vsem premoženjem ter
davčno močjo. Vprav radi tega
nalagajo pri njej sodišča denar
nedoletnih, župnijski uradi cer-
kveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki nalagajo svoje
prihranke največ v naši hranilnici,
ker je denar tu popolnoma varen.
Dovoljuje posojila na posestva in menice po nizkih obrestih.

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

reg. zadruga z neom. zav.

Ljubljana, Tavčarjeva (Sodna) ul. 1, pritličje

VLOGE na knjižice in tekoči račun po najugodnejšem obrestovanju - **Posojilo** na vknjižbo, proti poroštvu in zastavi premičnin in vrednostnih papirjev - **Kredit** v tekočem računu
Ček. promet - Nakazila - Inkaso - Eskont menic

Poslovne ure zavoda: Vsak delavnik od 8. do pol 1. dop. in od 3. do pol 5. popoldne

Račun poštne hranilnice št. 14.257 - Brzjavi: »Kmetiskidom«

Podružnica v KAMNIKU Glavni trg

E K O N O M

OSREDNJA GOSPODARSKA ZADRUGA V LJUBLJANI

Najnižje cene ter velika zaloga dežel-
nih pridelkov, krmil, špecerijskega blaga
kakor: sladkor v sipi in v kockah,
petrolej, kava, olje, riž ter razne vrste
mila za pranje in ostale v to stroko
spadajoče predmete. — Velika zaloga
vseh vrst umetnih gnojil, modre galice,
prvovrstne strešne opeke in naj-
boljšega splitskega Portland cementa
„SALONA“ (TOUR)

KOLODVORSKA ULICA 7